

**LÖRDAGEN DEN 23 MAJ
BESÖK PÅ BERGA TORP OCH NYTORP**

Dessa torp har renoverats med entusiasm och stor kunnighet om hur torpen såg ut när de byggdes. Vi får veta mycket om torpens betydelse för produktionen i den tidens jordbrukslandskap.

Anders Ring använde 6 års semestrar och fritid för att återskapa Berga torp. Clas Florgård har även dokumenterat Nytorps historia med de människor som bott och verkat på torpet. Förhoppningsvis bli det en bok om Nytorp vi kan marknadsföra och sälja genom hembygdsföreningen.

Vi ses vid pressbyrån i Drottningholm kl 10.00. Tag med dig kaffetermos. Eva och Bertil bjuder på nybakade kardemummabullar.

Anmälan till Eva Ottoson: 759 03 26 eller eva.ottoson@home.se

**LÖRDAGEN DEN 30 MAJ KL 11 PÅ LUNDA
INVIGNING AV DEN RENOVERADE FORNSTIGEN**

Fornstigen har förnyats med nya texter och bilder - en historielektion runt den 18 km långa stigen.

Vi samlas på Lunda där vi informerar om arbetet, ser några av skyltarna. För den som vill finns möjlighet att köpa en bit mat vid Lovö magasin. Arkeolog Bo Petré, landskapshistoriker Ylva Othzén från Länsstyrelsen, konstnären Ulf Ragnarsson och layoutaren Ingela Westberg säger några ord om sina bidrag till förnyelsen. Kulturnämndens ordförande, Gunilla Lindberg, inviger Fornstigen och vi går en bit på gravfältet räa 27 där vi har tre av de bästa skyltarna.

Ingen föranmälan.

Göran Linge, under hela livet Lovöaktivist på många områden och Lovö hembygdsförenings ende medlem på livstid, har lämnat oss. Bland mycket annat räddade han tillsammans med Berit Wallenberg Rörby gård från rivning. Att vi kan fira midsommar där idag är till stor del hans förtjänst. Se sid 27

Glöm inte torpbesöken och invigningen av Fornstigen! Se baksidan!

ORDFÖRANDENS SPALT

Nu kan vi se framåt. Tvisten med Ekerö pastorat är avslutad och vi kan använda pengarna från försäljningen av Grindstugan till att bygga upp hembygdsmuséet. Vår arbetsgrupp är väldigt bra. Den har kommit med flera goda idéer och jag hoppas medlemmarna besöker Hogsta under marknadsdagarna i september för att både uppleva och även bidra med egna idéer.

Fornstigen ska återinvigas den 30 maj kl 11 på Lunda. Jag känner mig särskilt nöjd med den förnyade informationen runt Fornstigen eftersom projektet var både svårt och arbetsamt. När jag ser resultatet i skyltarnas bild och text blir jag glad. Att det kunde bli så bra! Kom till invigningen!

Men vad kan vi göra åt hotet mot världsarvet Drottningholm? ICOMOS är den internationella organisation som bevakar hur UNESCO:s medlemsstater sköter sina världsarv. I två kritiska brev till Sveriges regering ber ICOMOS regeringen att ompröva breddningen av väg 261 samt placeringen av de två trafikplatserna på Lovö. Man säger att Drottningholm riskerar att förlora sin världsarvsstatus. Den tidigare regeringen brydde sig inte om dessa varningar. Men nu har vi en ny regering. Vi kommer att skriva till regeringen både om de planerade förändringarna på Ekerövägen och om trafikplatserna. Trafikplatserna är kopplade till Förbifartsprojektet, som har vunnit laga kraft medan Ekerövägen är ett eget projekt som först ska hanteras av Länsstyrelsen och Trafikverkets huvudkontor innan det slutliga beslutet kan tas om något år.

Det vi ser nu på Lovö är förberedelser för de två tillfälliga hamnarna. Arbetet med vägen och trafikplatserna planeras börja under år 2017. Det innebär att vi har en del tid. Vid mina kontakter med Riksantikvarieämbetet fick jag veta att handläggarna inte känner till breven från ICOMOS. Viktiga fakta har undanhållits personalen. Jag skickade därför allt ICOMOS-material till RAÄ. Det ska naturligtvis bifogas våra skrivelser till regeringen att ompröva besluten om Ekerövägen och dess två trafikplatser på Lovö.

Om politiken fungerade som man kan läsa i partiprogram och kongressbeslut skulle Förbifarten inte kunna byggas. Socialdemokraternas miljöprogram inleds med: "Klimatfrågan är vår tids ödesfråga". Sedan följer att klimatomställningen måste prioriteras på alla politiska nivåer, om kollektivtrafiksatsningar i alla kommuner m m.

Bertil Ottoson

Vi arbetar med Lovö hembygdsmuseum: Bo Petré, Ylva Othzén, Elisabet Hidemark, Stina Haubo, Björn Ed och Bertil Ottoson.

FOTO: OLLE SJÖGREN

Kyrkan köper Grindstugan!

***På så sätt hjälper oss Pastoratet att bygga upp
Hogsta hembygdsmuséum***

Den 26 februari föll Solna tingsrätts dom i målet mellan Ekerö pastorat och Lovö hembygdsförening. Pastoratet dömdes att betala 375 000 kronor till Lovö hembygdsförening för äganderätten till Grindstugan. De tre veckornas frist för överklagande har gått och vi kan nu planera hur pengarna ska användas. Så nu hjälper Ekerö pastorat oss att bygga upp Hogsta hembygdsmuséum!

Vår arbetsgrupp för hembygdsmuséet planerar för fullt. En mycket kompetent arbetsgrupp: Elisabet Hidemark som arbetat på Nordiska muséet i decennier, Stina Haubo med sina djupa kunskaper på kulturens område och Björn Ed – en gigant på museilayout. Vi vill utveckla Smedjan, Bagarstugan och Magasinet att bli ett levande hembygdsmuseum många vill besöka, även

Sista bilden på Grindstugan med Lovö hembygsförening som ägare.

ungdomar eller kanske främst ungdomar. När vi inte orkar längre måste en ny generation försvara Lovös kulturarv.

Smedjan har utvecklats en hel del. Smeden Anders Florgård är kunnig, drivande och entusiastisk. Skolungdomarna visar varje år att de tycker om att besöka och smida sin krok. Vi ska renovera bakugnen i Bagarstugan. Här ska bakas och här ska en hemmiljö i bondesamhället visas! Tre medlemmar har redan gått en bakkurs på Adelsö. Där har Adelsö

Hembygdslag en egen bagarstuga där man både bakar och utbildar. Man har många bakkurser.

Magasinet är sorgligt misskött. Nu kan vi både renovera utsidan och utveckla insidan. Redan förrförra året kunde vi i Magasinets mellanvåning inviga den första tematiska utställningen – trädgårdsnäringen på Lovö konkretiserad genom en skildring av handelsträdgården vid Dyvik.

Mellanvåningen är en glädje att besöka. Hur bottenvåningen ska se ut kommer nog att diskuteras en tid.

Men först ska utsidan rödfärgas med svarta snickerier. En del av träfasaden måste också repareras. Vi har fått ett anbud på dessa arbeten och vi har kontakter med den murare som byggde bakugnen på Adelsö.

Läsaren förstår säkert rubrikens ironi. Vad fick Ekerö pastorats kyrkoråd att helt utan belägg för sin äganderätt till Grindstugan stämma Lovö hembygsförening vid Solna tingsrätt? Kanske trodde de sig kunna skrämma oss att ge upp. Det kunde ha lyckats. Eller trodde verkligen kyrkorådet att pastoratet ägde

Grindstugan. Man påstod inledningsvis att pastoratet betalade stora summor i fastighetsskatt för Grindstugan, vilket avsågs bevisa pastoratets äganderätt. Det krävdes bara ett telefonsamtal med Skatteverket för att få klarhet. Grindstugan har inte ens ett taxeringsvärde som fastighetsskatten skulle kunna grunda sig på. Nu hoppas vi Grindstugan får bli det Anders Frostensonminne vi inte hade möjlighet att förverkliga, en lämplig rehabilitering för Ekerö pastorat.

Bertil Ottoson

Årsstämman 2015

Det blev en minnesvärd kväll i Drottningholmsskolan, lagom amatörmas-sig med en del skratt under diskussionerna. Början med Eva Ottosons morotsbullar, ost, paprika och ett ur-val drycker samt Kylli Johannissons kladdkaka blev en inledning där alla hälsade på alla. Rutger von Scheele valdes till mötesledare och Berit Lef-vert till mötessekreterare.

Vi inledde årsstämman med ett kort tal av Bertil och en tyst minut för Göran Linge som hastigt lämna-de oss den 26 mars. Göran var under hela sitt liv Lovöaktivist med stort engagemang i många frågor. Ett ljus tändes och brann under förhandling-arna.

Verksamhetsberättelsen föredrogs med några förklaringar och kom-mentarer av Bertil, som betonade att året varit arbetsamt med både Forn-stigsprojektet och konflikten med Ekerö pastorat. Men när vi nu på plats ser de nya informationsskyltar-na blir vi varma om hjärtat och tyck-er att allt arbete varit värt. Att tvisten med pastoratet vanns ger oss också ekonomiska möjligheter att utveckla hembygds museet.

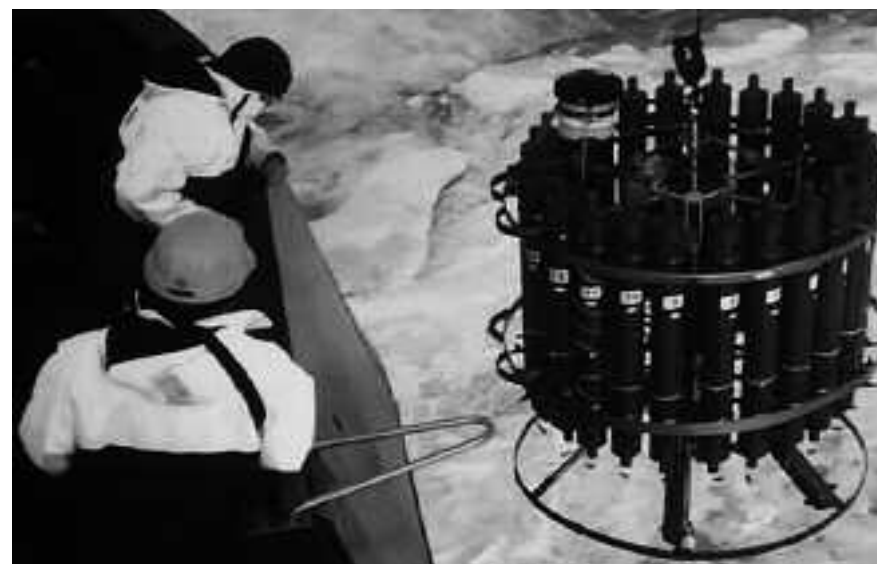
Den ekonomiska redovisningen var komplicerad och Bertil förklarade de väldigt stora och för en hem-bygdsförening ovanliga beloppen.

Resultat- och balansräkningarna god-kändes av årsstämman och revisions-berättelsen föredrogs av en av våra revisorer, Håkan Öjerbring. Han föreslog att styrelsen skulle få års-stämmans godkännande av 2014 års ekonomiska förvaltning och att sty-relsen skulle få ansvarsfrihet, vilket medlemmarna beslutade.

Valberedningen befann sig i Syd-afrika, men med förenade hjärnor klarade vi valen även om det återstår några kompletteringar. Bertil Otto-son återvaldes som ordförande för ett år och ordinarie styrelseledamöter för två år blev Kylli Johannisson, Eva Ottoson och Thomas Erlandsson. Ledamöterna Stina Odlander Haubo och Maria Halkiewicz har ett år kvar på sin mandattid. Jörgen Ek valdes om som suppleant för två år. Supp-leanterna Gunnel Bergström och Pertti Hänninen har ett år kvar som suppleanter. Såväl ordinarie som sup-pleanter är medlemmar i styrelsen och kallas till varje styrelsemöte. Det fungerar inte om en suppleant kallas enbart när en viss ordinarie represen-tant anmält frånvaro. Suppleanterna ska inte behöva känna sig sekunda utan som del av en styrelse där alla har samma värde. Efter en kort före-dragning antog årsstämman hand-lingsplanen för 2015.

*Bilder ur Jörgen Eks föredrag om klimatforskningen i Norra ishavet: Metangas lösgörs och bubblar upp från botten när vattentemperaturen stiger.
Nedan: Utrustning för provtagning*

Varning för isbjörn (som fortfarande har lite is att leva på)!

Efter en kort paus med samtal och lite mat riggade Jörgen Ek bildvisaren och en stor skärm. Nu började en

intressant och lite ruggig berättelse om klimatforskningen i Norra ishavet. Permafrosten släpper i det allt varmare vattnet och bilder visade hur metangas bubblade upp från botten. Det såg ut som ett riktigt spöregn fast uppåt mot vattenytan. En bild visade hur ett landområde spruckit itu och att marken nu glider ut i havet. Vi fick se utrustning för vatten- och bottenprover samt komplicerad apparatur som analyserar proverna. Jörgen visade foton på forskare och besättning på isbrytaren Oden där alla bodde under forskningsresans månader. Ännu kan inga slutsatser dras. Dels tar analysen tid och dels kommer proverna från ett mindre område i ishavet, vilket gör en generalisering osäker. Men vi fick också se bilder på isbjörnar och valrossar

Flera underbara medlemmar hjälpte till att städa och diska innan jag kunde gå hem efter en årsstämma jag är riktigt nöjd med.

Bertil Ottoson

HANDLINGSPLAN FÖR 2015

VÅRA TRE BYGGNADER PÅ HOGSTA:

Nu när vi fått ganska mycket pengar från försäljningen av Grindstugan vid Lovö prästgård kan vi bygga vidare på hembygdsmuséet. Våra tre byggnader på Hogsta utgör tillsammans hembygdsmuséet. Smedjan behöver en del utrustning, Bagarstugan ska visas som en hemmiljö med bakmöjligheter. Bakugnen ska repareras och vi har redan flera intresserade som ska lära sig att använda den. Magasinet blir ett tematiskt museum där bottenvåningen kommer att visa hela Lovös historia i ord, bild och film. Mellanvåningen är redan färdig för tematiska utställningar. Det första är/var trädgårdsnäringen. Här finns sittplatser och bord för att visa film, lyssna till föredrag och diskutera aktuella ämnen. Två trappor upp finns utrymme för flera tematiska utställningar och plats att minnas Härje Bäärnman och Berit Wallenberg. Vi ska inrikta oss på att intressera yngre personer genom ett intressant och pedagogiskt hembygdsmuseum.

FORNSTIGEN: Vi fick ett EU-anslag för att utveckla nya informations-skyltar längs Fornstigen's nya sträckning. Dessa har inneburit ett lyft för hela Fornstigen. Nu vill vi planenligt underhålla Fornstigen och behöver

frivilliga som vill ansvara för någon del av Fornstigen.

PROGRAMVERKSAMHETEN:

Programpunkterna är ett bra sätt att träffa andra medlemmar. År 2015 har börjat bra och vi kommer att jobba mycket med höstens program (vårprogrammet finns i EP nr 1 2015). Vi vill satsa på subventionerade arrangemang för våra medlemmar. En idé är att ta kontakt med de mest aktiva hembygdsföreningarna i närområdet, besöka dem och låta oss inspireras. Vi kan få bra information från Hembygdsförbundet. Vi vill öka samarbetet med andra idéella organisationer.

AKTIVISTER SÖKES: Det mesta av vårt arbete görs ideellt. Medlemmarnas medelålder har ökat en del. Vi vill därför aktivera yngre medlemmar. Det finns många intressanta och trevliga arbetsuppgifter man kan göra utan särskild utbildning eller erfarenhet. På hemsidan finns information om hur du kan kontakta styrelsemedlemmar och diskutera vad just du skulle vilja och kunna göra.

PENGAR SÖKES: Vi ska fortsätta att söka de bidrag som finns för den verksamhet som kan få dessa bidrag.

Carin Valborg på Norrby

Tidig feminist eller "kommandora" på gården?

Min mormor, Carin Valborg Bäckström, död sedan 1953, vad kan vara värt att minnas om henne? Ja, för det första är givetvis mina minnen mycket tidiga, jag var inte fyllda nio år när hon dog. Dock har minnena förstärkts av berättelser långt senare i livet om denna märkliga och starka kvinna! Förutom mina tidiga egna minnen av en sträng kvinna med stor kärlek till sitt enda barnbarn, är det berättelser från både min mor Brita och min moster Greta. Därtill kan fogas ett antal lovöbors minnen.

Carin Valborg föddes år 1887 i Stockholm. Hennes far – min "gammelmorfar" Frans Andersson var faktotum i familjen Retzius hus – det så kallade Spökslottet vid Tegnérlunden. Denne krutgubbe fick jag uppleva, men inte Frans hustru Augusta, som således var min mormors mor. Uppenbarligen hade mormors föräldrar en klar uppfattning om vad som skulle gälla. De såg till att dottern Carin Valborg kunde utbilda sig till småskollärare. I kraft av denna – som det numera heter – kompetens, blev hon guvernant på Ekebyhov, hos familjen Ihre. Mormor var en verklig skönhet och fängade snart uppmärksamheten hos en

ung herr Carl Cecils, också i tjänst under Ihres. Min moster Greta har berättat om det sällsamma förhållande mellan Carin Valborg och Carl Cecil under tiden på Ekebyhov, som visade sig vara långt från okomplicerat! Redan då visade sig Carin Valborg vara en bestämd kvinna. Hon gav min morfar mer eller mindre ett ultimatum: Hon slängde förlovningsringen i Ekebyhovs allé och sa – Hittar du den så gifter jag mig med dig, annars är det slut! Carl Cecils kärlek, parad med envishet gjorde att ringen återfanns och därmed stod mormor vid sitt löfte! Enligt Greta var också härskarinnan på Ekebyhov, fru Ihre, pådrivande. Hon klargjorde, att nu får Carl Cecil och Carin Valborg ta och gifta sig!

Det nygifta paret blev kvar på Gällstaö ett par år. Där föddes min mor, Anna Brita Cecilia, vilket därmed bröt en lång tradition av "äkta stockholmare" på morfars sida! Carl Cecil som släktforskade var söderkis med rötter sex generationer tillbaka i Maria Magdalena församling på Söder! Nåväl, till Lovö och Norrby kom mormor och morfar med liten dotter år 1912. Mangårdsbyggnaden hade ingen likhet med dagens gul-

Mormor Carin Valborg, min mor Brita och jag vid mormors äppelträd

målade tvåvåningshus med brutet tak! Exempelvis var väggbeklädnaden uppklistrade tidningar, som också skulle bidra till isoleringen! Här föddes år 1915 Greta under mycket primitiva förhållanden i stearinljusens sken.

Mormor hade begåvats med mycket gröna fingrar! Successivt växte en

stor trädgård ut runt mangårdsbyggnaden. Det mesta av vad som idag hyllas som "närodlat" gick så småningom att finna: Potatislandet, som jag fick hjälpa till med att skörda, jordgubbslandet, där det var alltför lätt att föräta sig på mormors "bubbar", krusbär och vinbär, samt givetvis äppelträd, päronträd och körs-

Mormor Valborg anställdes som guvernant åt pojkerna Ihre på Ekebyhovs slott. (Fotot utlånat av Greta Söderberg och publicerat i boken "Ekebyhov, tidspegel under 400 år" av Ingela Mæchel)

bärsträd ingick i Carin Valborgs omsorg. Dessutom växte krikon på vägen upp till den kombinerade hönsgården och svinstian. Krikonen kunde skördas på förhösten och blev till en utmärkt marmelad!

Mormor tog snart en mycket aktiv del i gårdens verksamhet. Hon var en ekonomiskt mycket medveten person, däremot aldrig snål, tvärt om en ovanligt generös kvinna! Hon hade tidigt bestämda invändningar mot sin makes stora hästvurm. Det var korna som gav intäkterna till gården, även om arbetshästarna var nödvändiga!

Mangårdsbyggnaden fick sin nuvarande utformning redan på 1920-talet. Morfar hade en estetisk ådra och ritade om huset! Den nya utformningen gjorde, att man fick bättre utrymmen att ta om hand gäster. Sommartid var ofta Carin Valborgs syskonbarn från Kiruna på sommarbete – och detta under flera veckor! De fick lära sig av faster var man kunde hitta svamp och också vad de olika svamparna hette. Dessutom att undvika flugsvamparna och andra otäckheter. I mormors goda svampkunnande ingick såväl stolt fjällskivling som blåmusseron. Som många på Lovö hade hon givetvis sina mer eller mindre "hemliga" kantarellställen och visste väl var man fann Karl Johansvamp. Självklart var champinjoner en stor del av sommarskördarna.

Mormor var en blygsam kvinna som inte gärna syntes offentligt. På tidigt 1930-tal när Gustaf V:s jakter gick av stapeln skedde detta gärna på Lovö. Uppenbarligen var Norrby väl placerat i sammanhanget. Den kungsliga överheten skulle spisa jaktlunch och detta skedde på Norrby. Det var att upplåta nedervåningen med kök och matsal för det kungliga folket, ja givetvis stod hovet för furaget! En särskild stol reserverades för kungen själv. Stolen som finns i min arvedel från Norrby går under namnet "Kungsstolen"! Nåväl, vid dessa luncher höll sig Carin Valborg gärna undan!

Mangårdsbyggnaden bestod av två våningar, med sammanlagt sex rum fördelade på våningarna. Av dessa var två sovrum och en "pigkammare" lämpade för sömn. Vid större anstormning av gäster fick också Gammelstugan nyttjas. Mormors omsorg och generositet visade sig ofta. På 1930-talet härbärgerade också Nytorp anställda lantarbetare (torpet som senare blev mina senare goda vänner Florgårds torpställe). En av dessa lantarbetare hade nog uppfattat vår Herres anmodan i Gamla Testamentet mycket bokstaveligt: "Varen fruktsamma och föröken eder, och uppfyllen jorden!" (1:a Mosebok kap:9:1). Hans hustru hade genom åren fått avla tio barn, när hon nu skulle in till BB för det elfte uppstod ett problem.

Nytorpsfamiljen hade fått en tillfällig kvinnlig hjälp, som skulle se till barnen under hustruns sjukhusvistelse. Nu anade mormor oråd. Var husfadern i Nytorp att lita på, eller skulle en ny kvinna i huset (om än tillfällig) vara en alltför stor frestelse? Resolut "beordrade" mormor hela barnaskaran och kvinnan att flytta över till mangårdsbyggnaden på Norrby, för att försäkra sig om att ingen sexuell extravagans gick av stapeln i Nytorp! Det är knappast svårt att föreställa sig den nya trångboddheten som akut uppstod på Norrby!

Såvitt jag förstått saken var både mormor och morfar klara över vad 30-talets nazism innebar. Däremot var mormors bror åtminstone en tid pronazistiskt influerad. Detta ledde sannolikt till debatter mellan honom och mormor! Som jag tidigare berättat kom mormor och morfar att anställa en ung tyska efter kriget, Linde. Som jag också sagt minns jag inget som helst "tyskhat" från dessa år.

Mormor var en oromantiskt from och troende kvinna, med en klar och mycket "egalitär" moral. Hon var dessutom kapabel att ändra sig, när det knep. Jag föddes utanför äktenskapet, och min mor var både skamsen (tidsandan var sådan) och rädd, framförallt för sin stränga mor, vad skulle bli följden? Efter ett halvår tog min mor mod till sig och berättade att Carin Valborg och Carl Cecil fått ett barnbarn. Mormors moraliska

betänkligheter vek snabbt och istället kom jag att översköjas av en bastant och minnesrik kärlek från mormor och morfar, jag var och förblev ju det enda barnbarnet!

Under de sista åren av mormors liv, när cancer satte in, och krafterna tröt kom andra egenskaper mer i dagen.

Jag lekte ofta med ladugårdskarlens barn, och allt som oftast fick jag även äta lunch hos familjen Lundin. Givetvis såg mormor till att betala för maten, menyn på den tiden var den enkla husmanskosten. Denna relation med alla gårdens arbetare grundades på en mycket klar humanistisk syn på medmänniskorna. När jag långt senare träffade det åldrade paret Lundin talade de med värme och snarast beundran om "fru Bäckström"!

När jag vistades på Norrby under mina första skolår var mormors krafter i avtagande. Likväl hade hon fortfarande en mycket aktiv omsorg om sitt barnbarn. God barnlitteratur skulle finnas, först för högläsning, senare för egen läsning. Således blev flera av Astrid Lindgrens berättelser en tidig del av mitt intellektuella och emotionella arv, väl förmedlade av mormor

Inför julen skulle även lågstadieskolan på den tiden lära sig de viktigaste julpsalmerna. Mormor såg till att "Det är en ros utsprungen" pluggades in med besked! Däremot visade

Fyra generationer "gammelmorfar" Frans, Mormor, min mor och jag själv!

hon en rejäl integritet när det gällde trosfrågan. Jag kan inte minnas någon form av pådyvlat eller smetig tro, som en del av mina jämnåriga hade drabbats av i unga år.

Så sammanfattningsvis, var mormor en tidig feminist eller "kom-

mandora"? Nej, snarare var denna starka kvinna en ovanligt god humanist!

Stig Morling (Bäckström)
med rötter på Lovö, men sedan länge Falubo

Krogar och Vårdshus

på och omkring Lovö

av Härje Bäärnman

På 90-talet, när Härjes böcker var väl förankrade i Lovöbornas vardag, Fornstigen krävde viss tillsyn och vinterns Blå spår måste köras upp när snön vräkt ner, så kunde Härje ändå inte låta bli att börja skriva ner historier om krogar och vårdshus som funnits på Lovö. Härje läste sockenstämmoprotokoll, hörde äldre berätta sina historier och ritade ur minnet eller fotografier av de gamla husen. Det var meningen att allt skulle tryckas och bli ett eget häfte. Men det blev liggande efter Härjes död i föreningens utrymme hos mig.

En dag, våren 2014, dök häftet upp. Härjes sondotter Jenny åtog sig att skriva över allt i sin dator och se till att även alla teckningar digitaliserades. Äntligen kan vi nu presentera Härjes historia om Krogar och Vårdshus i Eleonora-Posten.

Kylli Johannisson

Tre vårdshus och ett gästgiveri har vad men vet under århundradenas lopp funnits på Drottningholm. De tre byggnaderna Stenvårdshuset, Trävårdshuset, Hertigarnas stall och Lovicelunds Gästgiveri. Stenvårdshusets källare lär härstamma från 1500-talets Jesuitkollegium det är uppfört i tre våningar och innehåller fem hyreslägenheter. När och på vilket sätt byggnaden utnyttjades som vårdshus vet man ej, men 1756 bestämdes att vårdshuset vid slottet tills vidare skulle vara befriat från

skyldighet att erlægga arrende.

TRÄVÅRDSHUSET har tydligen uppförts före 1811 och kan knappast vara detsamma som 1737 års "Trakteursbyggnad".

Trävårdshuset brann ned till grunden den 13 jan. 1912. Huset var byggt omkring 1780-talet. En av de boende i Hertigarnas Stall berättar. Branden började klockan 6 på morgonen och det var min far som upptäckte den när han var på väg till utdasset. Vi bodde då i Hertigarnas

Stenvårdshuset

Loviselund

stall bara några få meter från branden. Som kungafamiljen firade sina jular på Drottningholm var Gustav V där och tittade på det hemska skådespelet. Kungens kommentar om branden var "Det var en härlig brasa det här."

Hertigarnas stall

HERTIGARNAS STALL: Efter den stora branden dröjde det till 1925 innan man öppnade krog i Hertigarnas Stall. Det var A.B. Feits i Stockholm som stod för rusthållet. Hertigarnas stall är ritat av Adelcrantz och uppfört med ursprungligen 20 rum 1782. Det började användas som vårdshus 1925. År 1972 upphörde vårdshusrörelsen, i dag är det pensionsnärslägenheter i hela huset.

LOVISELUNDS GÄSTGIVERI, byggt 1682, låg vid det gamla färjestället mitt emot Tyska botten på Brommasidan. Enligt karta från 1902 var det två lika stora byggnader varav den ena nu är borta, den byggnaden var troligen stallbyggnad och vagnslider. I det gamla vårdshuset är köket och den stora spisen välbevarade, i gästtrum och matsalar är mycket bevarat från den gamla tiden, även rumsnumren på dörrarna finns kvar.

Vårdshuset i Canton

VÅRDSHUSET I CANTON: På Lovö fanns förutom de ovan angivna krogarna ett Vårdshus i Canton. Den byggnaden från 1700-talet flyttades omkring 1816 till Hogsta gård. Huset har sedan dess varit bostad för går-

dens arrendatorer. Sedan 1957 är huset privatägt.

BARKARBY PENSIONAT: Barkarby huvudbyggnad var före 1918 utarrenderat som pensionat, i lokaltidningen Lovölappen var år 1907 följande annons införd "Barkarby Pensionat Lovö sommar och vinterinackordering per månad eller på kortare tid, kommunikationer med ångf. Tessin till Drottningholm, vidare uppgörelse pr. rikstelefon Drottningholm 41". Till Pensionatets vagnhästar, droskor och slädar fanns en särskild stall- och liderbyggnad som nu är riven. Man hämtade och skjutade gästerna till och från öns ångbåtsbryggor eller in till Stockholm. Barkarby var då en anhalt på vägen mellan Mälaröarna och staden, man körde då den gamla landsvägen mellan kyrkan, Söderby och Lindö bro.

Sedan Trädgårdshuset brunnit ned och därmed vårdshusets åkerirörelse upphört började Wiktor Wadstein på Dammtorp med åkerirörelse.

Han hade en dräng som med häst och vagn skjutade resenärer mellan Drottningholm och omgivningarna. En säker kundkrets var givetvis de gäster som skulle ha skjutts till och från det nya vårdshuset i Hertigarnas stall. Vid sjukdomsfall skulle Doktorn hämtas och köras till de sjuka hur svårt vädret än var. I lön hade kusken 4 kr. i veckan, han bodde och åt hemma.

Nockeby krog

NOCKEBY KROG: Att det gick livligt till på de gamla Vårdshusen får man veta genom de handskrivna församlingsprotokollen från 1800-talet. I protokollet den 29 maj 1853 läser vi: "Bland skälen hvarföre man önskade indragning af krogen vid Nockeby borde anföras det, at der funnes så väl en dans som kägelbana, hvarest vanligen helgdagsaftnarna och stundom hela nätterna igenom dans och dobbel med ety åtföljande gräl och slagsmål öfades, hvilket allt skulle i de utgående protocollsutdragen intagas".

KROGEN VID LULLEHOFS BRO:

"Den 12 juni 1836. Innehafaren af Malmvik herr patron Wennerlund anmälte såsom öferflödlig och obehörig krogen vid Lullehofs bro och yrkade at densamma borde upphöra, eller från hans egor flyttas. Soknemännen instämde med Herr Patron Wennerlund deruti, at den nämnda krogen numera, sedan färjan upphört, visserligen vore öferflödlig och således borde upphöra, ehuru de för sin del hellre sett att krogen vid

Ur protokollen:

"Hvarje Loföbo och hvarje stockholmare, ja hvarje medlem af vårt folk torde känna sig berörd af det sätt, hvarpå möjlighet att erhålla mat och dryck må vara beredd de talrika tillfälliga besökarna af Drottningholm. Man synes kunna ena sig om att denna nationalplats, med dess sköna, till ädel njutning inbjudande äkt-svenska natur, dess konst-historiska skatter, dess folkuppfostrande betydelse, bör äfven i afseende å vårdshusväsendet på ett värdigt sätt emottaga gäster från när och fjärran och ur alla folkklasser. Men värdigt är i detta hvad som kan åstadkommas genom en enkel, sundt demokratisk anordning".

Enligt här i afskrift bilagda kungliga bref den 14 februari 1856 tillkom det då, jämlikt kung. bref den 13 mars 1794 med flere vid särskilda tillfällen gifna nådiga beslut, ståthållareämbetet på Drottningholm att meddela rättigheter till vårdshus och kroghållande samt marketanteri inom kungsgårdens område, eller, såsom det och heter, att "upplåta försäljningen af mat och dryckesvaror därstädes" och härutinnan har hvarken då eller sedemera någon ändring gjorts, dock att till följd af nåd, brevet den 24 april 1903 (Bil.F) såväl kommunalmyndigheterna som Kon:s Bef:de fått sig rätt tillerkänd att träda i utöfning af de befogenheter, som brännvinsförfattningarna tillerkänt dem, samt således äfen låta af ståthållareämbetet tilläfentyrs för dess del lämnade tillstånd till brännvinsutskänkning förfalla. Då således vid Drottningholm ingen anordning för servering af mat och dryckesvaror kan komma till stånd annat än på ståthållareämbetets initiativ eller med dess bifall, men "gästgiveri enl.§ 2 kungl. stadgan ang. skjutsväsendet just kännetecknas af skyldighet att lämna resande "härbärg och förplägnad" har Kons. Bef:de uppenbarligen icke ägt rätt att – så som nu skett – utan förut lämnadt bifall af ståthållareämbetet dekretera, att "Drottningholms skjutsstation skall från och med den 1 november 1907 vara gästgiveri", så mycket mindre som "gästgiveri" ännu enligt kungl. Förordningen den 9 Juni 1905 ang. försäljning af vin och öl äger utan särskilt tillstånd rätt att till resande utskänka 'öl i samband med servering af mat.

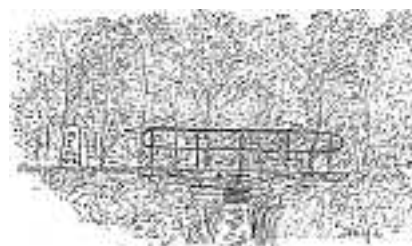
Ur protokollen:

Man skulle måhända vilas ifrågasätta, huruvida Drottningholms rayon är undantagen från "riket", utöfer hvilket de respektive Kon:s Bef:de enligt 1878 års stadga äga att organisera skjutsväsendet: då ju denna stadga icke omnämner något sådant territoriellt undantag i afseende å gästgiveris Förläggning. Denna sak kan emellertid vara prövad i följande liknande presedensfall.

Brännvinsförsäljningsförordningen af 1855 undantog icke Lovö kommun från de bestämmelser för riket, som gjordes angående sättet för meddelande af rättigheter att utskänka brännvin. Men efteråt bestämde ofannämnda kungl. bref af den 14 februari 1856 (Bil. E), att dels Drottningholms vårdshus, dels Drottningholms öfriga område skulle i vissa afseenden erhålla en ställning i fråga om "tillämpningen" af stadgarna angående utskänkningsrätts beviljande, och ehuru därefter nya brännvinsförsäljningsförordningar utkomme utan att göra något undantag för Lofö socken, har enligt hvad som framgår af ofannämnda kungl. bref den 24 april 1903 (Bil. F) denna undantagsställning lagligen gällt tills den genom samma kungl. bref upphäfdes.

De kungliga författningarna rörande gästgiveriväsendet af den 12 december 1734 och 11 december 1766 gjorde likaså ingalunda för Drottningholms rayon något förbehåll i afseende å förläggning af gästgiveri, men likafullt förbehålls sedermera, genom de ofanberörda, i 1856 års kungl. bref åberopade nådiga. besluten, ståthållareämbetet att meddela rättigheter att servera mat och dryckesvaror inom kungsgårdens område. Att nu gällande 1878 års skjutsstaga icke heller undantagit Drottningholms område från möjligheten att utan ståthållarämbetets bifall få till sig förlagt en skjutsanstalt med karaktären af gästgiveri hindrar, i analogi med det ofan påpekade, ingalunda att det undantag i fråga om "tillämpningen" af de äldre gästgiveriförordningarna, som innebäres i de åberopade äldre nådiga besluten om vårdshusrörelse vid Drottningholm, fortfarande -- de det i § 60 i stadgan af den 31 maj 1878 gjorda upphäfandet af äldre "föreskrifter" uppenbarligen gäller allmänna sådana -- äger bestånd, likasom de i nådiga bref och resolutioner innehållna särskilda bestämmelserna om vissa funktionärers befrielse från deltagande i utgörande af skjuts ha måst göras till föremål för sarskild kung. kungörelse (af nämnda dag) för att blifa betraktade såsom upphäfda.

Lindö bro, såsom i deras tanke ännu mera öferflödig och skadlig, hvarom de och ehuru utan önskad påföljd, hos Konungens resp. Befattningshafande uti en inlemnad skrift anhållit men ansåg sig dock dermed ingenting kunna vidgöra, utan hänviste Herr Patron Wennerlund till Färentuna Häradsrätt, för att få pårett på hvad grund och med hvad rätt för- enämnda krog vore på hans egor, äfensom man förmodade, öfrige Häradsllboerne kallas och uti målet höras".

Lindöbro och milstenen

I äldre tider fanns troligen ett roddställe eller färja vid sundet mellan Lovö och Lindö. Här byggdes 1750 på initiativ av den energiska Lovisa Ulrika en landsväg från Tappström till Drottningholm med bank och bro över det igenväxande sundet. Den nya vägen gick rakt upp från Lindö bro över åsen och ned till nuvarande Ekerövägen där en minnessten restes. Den bär Drottningens namn-schiffer och årtalet 1750. År 1802 drogs vägen fram nedanför berget

(Lindökurvan). Lindöbro och milstenen står kvar som ett minne från den tid då trafiken till och från Ekerö gick fram här. Här vid sundet och den gamla bron låg Lindöbro torp, enl. 1846 års karta mitt emot på den södra sidan låg den på sin tid omstridda krogen.

Stora Essinge Vårdshus Lugnet. På såväl Stora Essingen som på Fågelön finns en parstuga och två Krogstugor. Det kan tänkas att Krogen på Fågelön såg ut så här.

FÅGELÖNS KROG: Enligt besiktning av Fågelöns Krog den 9 juni 1766 bestod krogen av fem hus, en parstuga och två krogstugor samt två uthus. 1966 brann den ena krogstugan ned.

BJÖRNHOLMENS KROG: Om Björnholmens Krog berättar Gunnar Brusevitz i sin bok Björnholmen.

Björnholmens strandkrog eller skänkstuga som dessa små krogstugor kallades låg nere vid stranden där stora villan byggdes 1859. Då flyttades den gamla krogstugan upp i ekbacken snett bakom det nya villabygget och blev uthyrst som sommar-nöje. Därmed torde krogepoken för Björnholmens del vara avslutad.

KROGEN ROSTOCK: Mitt emot Kungshatt låg Krogen Rostock på Sättrasidan.

RIDDERSVIKS KROG vid det dåtida färjeläget till Svartsjölandet.

Svartsjö krog låg i tingshuset norr om slottet vid sundet.

SVARTSJÖ KROG: I Svartsjö gamla tingshus troligen från 1700-talet låg Svartsjö krog. Om denna krog hade

samma privilegier som Drottningholms Vårdshus har jag inget belägg för, ej heller dess golvyta och antal rum. Att där fanns ett bra kundunderlag vid de periodvis återkommande rättegångsdagarna och när de kungliga besökte det straxt intill belägna slottet.

Det har ibland varit svårt att skilja mellan Härje Bäärnman egna kommentarer och protokollsutdrag. Materialet är redigerat med lätt hand på så sätt att protokollsutdragen presenteras för sig och inte invända i texten som i Bäärnmans skrift. Två korta protokollsutdrag har strukits eftersom de saknar direkt anknytning till krogpresentationen.

Ingela Mächel Westerberg

D raken och hermesinen

Del II

Den saga du här läser slutet av berättades av 56 årige riksrådet Carl Gustaf Tessin för femåriga Gustaf. Hur mycket förstod pojken? Ska man tro källorna kunde femåringen läsa och skriva både franska och svenska. Prinsens dagar var från bittida till sent upptagna av studier och representation, alltid omgiven av vuxna, förbjuden att leka med jämnåriga. Säkert förstod Gustaf Hermelins hjältemodiga kamp med Draken, som Tessin förlagt till prinsens sommarland Drottningholm, Lindö och Ekebyhov. Än viktigare var slutet där Tessin frammanar visionen av Gustaf som "en oförskräckt Härarnas Anförare som segrat öfver "Rikets fiender"? Det var, som vi vet, vad Gustaf III kom att göra. Men det var inte Tessins uppdrag. Tvärtom, han skulle lära Sveriges Gustaf underordna sig Frihetstiden regeringsform och bli en maktlös kung – som sin far...

Så snart dagen började gry, begaf han sig til Trädgårdsdammen: Draken wagnade och slukade redan sit rov, med eldfängde ögon och uddh-vassa tänder; men hvad hände? På närmare håll fick han lukt och wäder af Winrutan, som nödgade honom fly och begifwa sig över broen till Lindö. Hermelin följde med snabba fjät, den allmänna fienden efter, som åter tog til fötter, samm öfwer wattenet och landade wid Ekeby-Hov. När wår lilla Segerwinnare hant til stranden, stannade han litet; men strax repade han sig, och tänkte det är ej

nog att hafwa friat Lofön, skal jag giva Ekeby- Hovs ägor til sköfling?? der bor Hof- Marskalken Baron Horn, som så troget, länge och wäl tjent Deras Kungl. Högheter. Det är ej nog för et ädelt sinne, att rädda sig själv och sin närmaste Husbonde, utan hwar ärlig Mans sak är hans sak, så snart han har hjälpmedel i händerna. Han betänkte sig ej längre, och som vinden war god, satte han sig på en spån, och, med swantsen i wädrer, anförtrorde frimodigt sin hjelte kropp åt wattenets böljor.

Lyckan följer gerna mod och för-

siktighet; ty kom han wäl öfwer til det stället, där Draken hwilade sin vederstyggliga kropp.

Här war ej annat råd: ondska och wanart måste åter fly tapperhet och eftertanka. Hermelin fortsatte sin seger. Han sade sig själv Alal Swea barn äro min Nådige Öfwerhets Undersåtare: jag will och måste utdöda hwad dem hotar. Att göra kårt: Draken skyndade sig undan, och Hermelin följde efter, alt up till den kalla Lappmarken, hwarest odjuret, owant wid köld och omak, stack sig sjelf med sin förgiftada gadd i hjertat, och med hiskeligt skri miste sitt lif.

Några Lappar luppö i negden på skidor efter Will-Renar; de blefwo högeligen förundrade, när de kommo på stället, der, det dem obekanta wilddjuret, låg dränkt i sin blod. De sågo en skymt av Hermelin, undrade på dess ombundne krants; men låto honom gå, ty de hade annat att sysla. Somlige foro hem efter slädar; de andra bundo bast-rep; åter andra rådgjorde om resan, emedan deras tanka war, at föra et så sällsynt wildt för Konungens ögon; hwilket de ock verkstälde när slädarna woro komne.

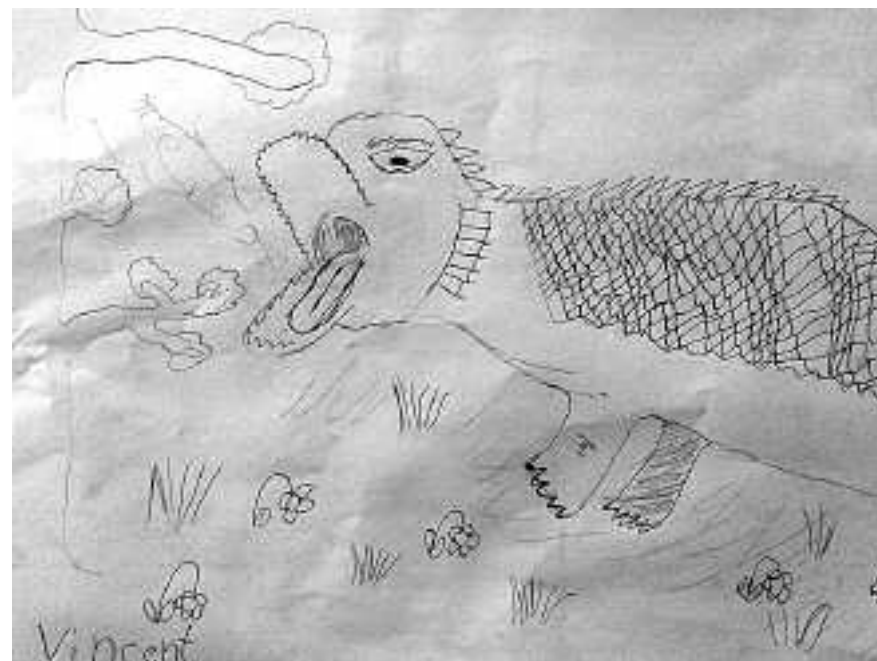
Knappast hunno de inom Stockholms Stadsport, innan syslöst folk samlades kring dem och följde dem up till Slottet. Kungen war dem Nädig, som en Öfwerhet wara bör emot hvar och en, ända till den ring-

aste, ibland sina Undersåtare; det gafs dem kläder, mat och penningar; och det som ännu nödigare war, de underwistes i sin Christendom, och i sådana Borgliga dygder, hwilka undertiden äro i ödemarker sällsynte.

Emellertid blef efterfrågan stor, hwarifrån Draken först war kommen? Jag ärhinderade mig hwad jämer Lofön utstått; ty lät jag på Hennes Kongl. Höghets befallning inkalla Betjeningen, som berättade, ej allenast, att Draken ej mera syntes, utan äfwenwäl händelsen med Windrute-kransen; och som Lapparna intygade, det de sett en kransad Hermelin, war gåtan lätt upplöst; det liflösa missfostret igenkändes, och Segerwinnaren hedrades.

Wår Konung, som ej lämnar höga bedrifter olönte, lät uppkalla Bildhuggaren Bouchardon, anbefalte honom, at hugga i Marmor en hwit Hermelin, med grön krants omkring lifwet, samt pryda foten til Bildet med förgylta zirater. Secreteraren Berch blef och tilsagd, at, efter dess wanliga skickeligheten författa kårta, betydande och sinnrika skrifter, som skulle ristas Efterwerlden til åminnelse, på Fyra Taflor, hwilka wår snälle och makalöse Meyer blev antydd, att gjuta i Metall.

Arbetet blev snart färdigt (ty på förtjenta Äre-stoder arbetar hwar och en snällt, gerna, och med största fågnad). Hennes Kongl. Höghet, unte Stoden den hedren, att upresas

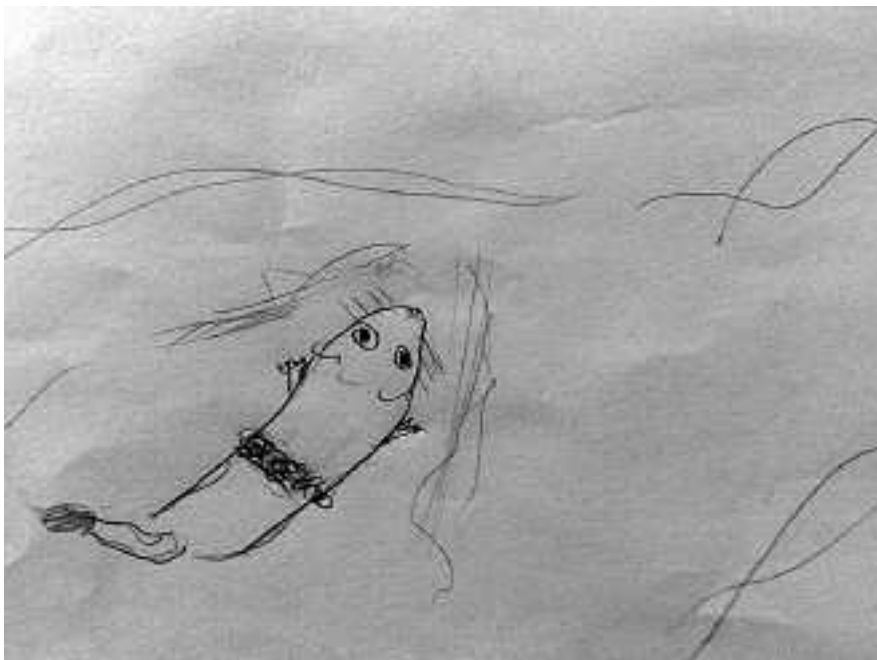

TECKNING AV VINCENT NYGREN GISTEDT

wid Drottningholm, på samma ort och ställe, der den wanskapeliga Draken tilföre haft sin grymma boning.

När jag första gången såg detta wackra Minnes-märket, frögdade sig mit inwärt wäsende, och jag skådade lika som in uti de ljusa tillkommande tider. Mig tycktes skönja Prints Gustafs Bild i Hjelte-drägt, med Lager-krants omkring sin Manliga Hjessa, uthuggen i den hårdaste och waraktigaste sten, omgifwen med Spira, Swärd, Rökelse-Kar, Segermällden och Wägs-kål, såsom,

tecken af dess Nåd, dess Mandom, dess Gudsfruktan, dess Tapperhet och dess Rättwisa. Påskrifterna lärde den wördande och älskande werlden: att Gustaf frälsat sit Fosterland ifrån laster, då Han, såsom allas eftersyn segrat öfwer sig sjelf: at Gustaf skyddat riket ifrån wäld, då han, en oförskräkt Härarnas Anförare, segrat öfwer Riktes fiender: att Gustaf förnuftigt nyttjat segrens följd, och ej obrydd hwilat under sina Lager: och at Gustaf warit, är och blir en Wälsignelse ibland sit Folk.

TECKNING AV VINCENT NYGREN GISTEDT

Då ropade jag med den gamla Simeon, om hwilken Min Herre hört talas: Nu låter du din tjenare fara med frid! Nu har jag nog, då jag ser alt mit bekymmer, min nit, min önskan, hafwa lyckats och wunnit sin fullbordan! Nu är tid, at jag glad och mätt, i jordens swala sand, får hwila mina trötta ben, til dess jag, efter många jordiska års förlopp, åter råkar Min Herre i det lif, der jag, med fullkomnad hugnad får skönja, at Min Herre, så skött sin Äre-wandel i werlden, at Han ej, under dess flygtiga omsorg, wanryktas det goda,

som af ingen wanskelighet täres.

Som jag nu är i stånd, att munteligen kunna hos Eders Kongl. Höghet fullfölja, hwad skrifteligen begynt är; ty hoppas jag, at widlyftigheten af detta mit bref ej illa uttyders, eller, som mig äfwen okärt wore, någon ledsna upväcker.

Jag framhårdar med odödelig Wördnad.

Eders Kongl. Höghets
Underdånig och trognaste
Tjenare C.G.T.

Den 6 Martii 1751

Han var under hela livet Lovöaktivist på många områden; inom kyrkan, musiken, trädgårdsodlingen, hembygdsföreningen, tennisen, kulturlandskapet och stiftelsen Lovö Naturvård som skötte Rörby

Så ska vi minnas Göran Linge

Göran var Lovö hembygdsförenings ende medlem på livstid. Det påpekade Göran när jag för något år sedan försökte få honom att betala medlemsavgiften. Några korta ord om Göran går inte. Han var under hela livet Lovöaktivist på många områden; inom kyrkan, Drottningholmsmusiken, trädgårdsodlingen, hembygdsföreningen, tennisen, kulturlandskapet och stiftelsen Lovö Naturvård som skötte Rörby, Görans

stora och sista projekt. Utan hans arbete skulle vi inte kunna fira mid-sommar på Rörby eller köpa närod-lade och närtillverkade produkter på höstmarknaden eller uppleva marknadens lotterier och ostmunkar med buljong. Tillsammans med Berit Wallenberg räddade Göran Rörby från rivning. Han ser väldigt nöjd ut på fotot från den tiden. Vi som såg Rörby på 1970-talet och jämför med hur det ser ut i dag förstår vidden av

1970-tal: En glad Göran Linge efter räddningen av Rörby.

SAMTLIGA FOTON: PERTTI HÄNNINEN

Görans arbete. Hans fingrar var väldigt gröna. Både på Rörby och på tomten hemma finns bevisen. Jättegrova sparris Görän odlat fram från egna plantors frön och vinrankor gav rekordskördar åt oss som fick en ranka att sköta i egen trädgård. Görän var en bra tennisspelare. Det lär finnas ett foto där han poserar bredvid Janne Lundqvist, men vanligen spelade han med och mot spelare av min mer ringa kaliber. Görän var konservativ i bemärkelsen att han värnade om vårt kulturarv och om jordbrukets traditionella

odlingsmetoder. Han såg vårt vackra och artrika jordbrukslandskap utarmas. Mot denna oönskade utveckling förde Görän sitt hemliga krig. På Rörby odlade Görän en rad växter som var nödvändiga för många fjärilsarter. Han startade en intresseorganisation till stöd för fjärilarna, Föreningen För Fjärilarnas Främjande. Fjärilsfrämjarna hade årsmöte under höstmarknaderna då Görän bjöd på grillfest. Det är så vi vill minnas Görän Linge.

Bertil Ottoson

Kören växte som vanligt under sångens gång till ungefär dubbel storlek med lovöbekanta ansikten.

Valborg i Drottningholmsparken

Det blev en riktigt trevlig kväll. Gocki Sköld-Linge dirigerade Valborgskören, som lät som vanligt – entusiastiskt amatörmässig. Så ska det låta. Orphei Drängar hade fallit utanför ramen. Vi är på landet och de som vill får vara med och sjunga. Kören växte som vanligt under sångens gång till ungefär dubbel storlek med lovöbekanta ansikten. Och

Gocki bemästrade utmaningarna på ett strålande sätt.

Efter några sånger höll den nyinflyttade journalisten, författaren och chefredaktören Björn Vingård värtat, lärt och inspirerat med hänvisningar till såväl visstatistik som kända svenska diktare. Här slutstrofen från en vårdikt av Johan Ludvig Runeberg:

*Nu ur lundens sköte
och ur blommans knopp
stiga dig till möte
glada offer opp.
Blott ditt lov de susa,
dessa rosenhäckar,
till din ära brusa
våra silverhäckar,
och med tacksam tunga
tusen fåglar sjunga
liksom vi: Välkommen, sköna maj!*

Men Björn kan dikta själv. Här en bit av hans kreativitet:

*Så tack till dem som ordna det
Att det blev vår igen.
Var helst ni finns, hoppas att ni vet
Att våren blev vår bästa vän.*

*Förunderligt och ganska skönt
Att tiden går. Och det blir grönt
Och undret skedde nu igen:*

Det blev en vår. I år igen.

Avslutningsvis föreslog Björn två fyrfaldiga leven: Först för Våren och sedan för Konungen på hans födelsedag.

Sångarna fortsatte och vi njöt oss till stäpels. Applåder smattrade vid flera, många, tillfällen. Det var verkligen trevligt att gå omkring och hälsa på många lovövänner, exempelvis en klasskamrat från gymnasietiden, några grannar från Kanton och så Evald Hammarström från Edeby. Jag önskade mig mer tid för dessa möten, men hade en del uppgifter under kvällen. Exempelvis att samla in pengar för att bekosta ljud, ljus och fyrverkeriet, som hörligt syntes och uppskattades.

Bertil Ottoson

Eleonora-Posten

ISSN 1651-6508

utges av Lovö Hembygdsförening

Redaktör: Bertil Ottoson

Layout: Ingela Mæchel Westerberg

Manusstopp till nr 2 2015 den 20 augusti

Lovö Hembygdsförening

Breidablick 2

178 93 Drottningholm

info@lovohembygd.com

www.lovohembygd.com

Plusgiro 8812-0